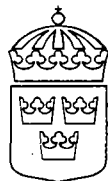

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1989/90:AU12 Arbetslivsfrågor

1989/90
AU12

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas punkterna 1, 4, 6 samt 7 och 8 i avsnittet C. Arbetslivsfrågor i budgetpropositionens bilaga 12 (arbetsmarknadsdepartementet). Avsnittet har i regeringen föredragits av statsrådet Thalén. De frågor som nu behandlas av utskottet gäller anslaget till arbetarskyddsverket samt nedan redovisade anslags- och andra frågor rörande arbetshandikappade. I anslutning till ställningstagandena till regeringsförslagen behandlas yrkanden i motsvarande ämnen i 25 motioner från allmänna motionstiden i år.

Återstående punkter i det aktuella avsnittet av budgetpropositionen — om anslagen till arbetsmiljöinstitutet, uppdragsverksamhet inom den yrkesinriktade rehabiliteringen och lönebidrag för förtidspensionerade — behandlas av utskottet i betänkandena 1989/90:AU23 resp. 1989/90:AU25.

Arbetarskyddsverket

Utskottet biträder regeringens framställning om anslag till arbetarskyddsverket. Vpk reserverar sig för ett ytterligare medelspåslag för det s.k. ISA-systemet.

Arbetshandikappade

I ett inledande avsnitt om *allmänna handikappfrågor* avstyrker utskottet centeryrkanden om att riksdagen skall göra särskilda uttalanden om behovet av åtgärder för att underlätta handikappades tillgång till arbetsmarknaden och av samhällsekonomiska studier av sådana åtgärder, med reservation från centern.

Under anslaget *Yrkesinriktad rehabilitering* biträder utskottet regeringens förslag. Folkpartiet begär i en reservation en utvärdering av försöksprojektet *Arbete åt unga handikappade*, som i fortsättningen avses bli permanent.

Beträffande *Arbetshjälpmedel för handikappade* har regeringen föreslagit en regeländring när bidrag till sådana hjälpmedel utgår till arbetsgivare. Förslaget tillstyrks av utskottet. De motioner som tar upp frågor om arbetshjälpmedel och arbetsbiträde avstyrks av utskottet. Till detta avsnitt har miljöpartiet fogat en reservation.

Utskottet anser i likhet med regeringen att försöken med *flexibla lönebidrag* bör pågå även nästa budgetår innan man övergår till ett nytt bidragssystem. Moderata samlingspartiet samt folkpartiet, centern och miljöpartiet reserverar sig till förmån för övergång till ett generellt system med flexibla lönebidrag redan fr.o.m. nästa budgetår. Vidare har centern avgett en reservation med krav på ett slopande av den volymbegränsning som gäller för introduktionsbidragen och på en anslagsanvisning av 150 milj. kr. till särskilt lönebidrag för vissa svårplacerade handikappade.

När det gäller den i några motioner aktualiserade frågan om *effekterna av flexibla lönebidrag för kultursektorn och allmännyttiga organisationer* anser utskottet att detta är frågeställningar som får övervägas närmare i samband med att riksdagen tar ställning till det kommande förslag till nytt lönebidragssystem som regeringen har förutskickat. I denna del föreligger en för folkpartiet och vpk gemensam reservation.

Vad gäller medelstillsdelningen under anslaget *Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning* tillstyrker utskottet regeringens förslag till anslagshöjning. Moderata samlingspartiet och folkpartiet reserverar sig för ytterligare beloppshöjningar med hänsyn till motionsförslagen om flexibla lönebidrag resp. datorhjälpmedel.

Även regeringens förslag till oförändrad medelsanvisning till *Statsbidrag till skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare* tillstyrks av utskottet, med reservation av moderata samlingspartiet för en anslagssänkning.

Samhall

Vad slutligen gäller den skyddade verksamheten inom Samhall tillstyrks regeringens förslag av utskottet med reservationer av moderata samlingspartiet, folkpartiet och miljöpartiet i fråga om verksamhetens inriktning. När det gäller sysselsättningsvolymen reserverar sig folkpartiet, centern och miljöpartiet. Reglerna för statsbidrag till Samhall föranleder en reservation från vänsterpartiet kommunisterna och miljöpartiet. Mot utskottets ställningstagande till medelstillsdelning reserverar sig moderata samlingspartiet, folkpartiet och centern.

Propositionen

I proposition 1989/90:100 bilaga 12 föreslås under punkterna

C 1

1. att riksdagen godkänner de i propositionen föreslagna överföringarna från fonden för arbetsmiljöförbättringar till statsbudgetens inkomstittel,

2. att riksdagen till Arbetarskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 318 703 000 kr.

C 4

1. att riksdagen godkänner att högst 25 000 000 kr. av medlen under anslaget får användas för arbetsförmedlingsinsatser,

2. att riksdagen till Yrkesinriktad rehabilitering för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 690 125 000 kr.,

C 6

1. att riksdagen godkänner de i propositionen förordade riktlinjerna för bidrag till arbetshjälpmedel åt handikappade,

2. att riksdagen till Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 4 156 125 000 kr.

C 8

att riksdagen till Statsbidrag till skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 363 000 000 kr.

C 9

1. att riksdagen till driften för Samhallgruppens verksamhet under budgetåret 1990/91 anslår medel motsvarande 109,6 % av lönesumman för arbetstagarna i skyddat arbete (inkl. lönebikostnader) upp till högst 31 450 000 arbetstimmar,

2. att riksdagen medger att regeringen får besluta om ökat antal bidragsberättigade arbetstimmar under budgetåret 1990/91 för att möjliggöra överföring av timmar mellan budgetåren,

3. att riksdagen till Bidrag till Stiftelsen Samhall för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 4 023 000 000 kr.

Motionerna

1989/90:A207 av Ingegerd Anderlund och Margit Sandéhn (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en översyn av tillämpningsregler för arbetstekniska hjälpmedel för synskadade.

1989/90:A219 av Kenth Skårvik och Ingemar Eliasson (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att verksamheten inom Samhall skall utökas med 550 arbetstillfällen utöver regeringens förslag under 1990/91.

1989/90:A221 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att nuvarande regler för lönebidrag till statliga och allmännyttiga kulturinstitutioner bör bibehållas, tills staten funnit former för att ekonomiskt kompensera institutionerna för bortfallet av lönebidragen.

1989/90:A222 av Kjell-Arne Welin (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om platser med lönebidrag hos ideella organisationer.

1989/90:A235 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om införande av ett flexibelt lönebidrag i enlighet med vad i motionen anförts.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:Sf259.

4. att riksdagen anslår 1 milj. kr. för inrättandet av fyra nya tjänster på arbetarskyddsstyrelsen för utvecklandet av informationssystemet för arbetsskador (ISA).

1989/90:A242 av Lennart Pettersson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att reglerna för statsbidrag till Samhall ses över och görs mera rättvisa i förhållande till olika kategorier av arbetshandikappade.

1989/90:A245 av Jan-Erik Wikström m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett nytt system för lönebidragsanställda vid museerna.

1989/90:A246 av Berit Löfstedt och Viola Furubjelke (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om översyn av bidrag till ideella organisationer i samband med en eventuell framtida förändring av reglerna för lönebidragsanställningar.

1989/90:A247 av Maja Bäckström och Gunnar Nilsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av samhällets möjligheter att bereda arbete åt personer med svårare funktionshinder.

1989/90:A248 av Lars Svensson och Lena Boström (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetsbiträde och personlig assistans för funktionshindrade.

1989/90:A252 av Sonja Rembo m.fl. (m) vari yrkas

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om verksamheten vid Samhall,

1989/90:A255 av Elver Jonsson m.fl. (fp) vari yrkas

2. att riksdagen hos regeringen begär utvärdering av projektet Arbete åt unga handikappade i enlighet med vad i motionen anförts,

3. att riksdagen beslutar för budgetåret 1990/91 att i enlighet med vad i motionen anförts anslå 17,5 milj. kr. utöver vad regeringen anvisar till TUFFA-projektet,

4. att riksdagen beslutar att för budgetåret 1990/91 till anslaget C 6, Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning, anslå 37 500 000 kr. utöver vad regeringen föreslår, dvs. 4 193 625 000 kr.,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svårt handikappades möjligheter att beredas sysselsättning inom Samhall,

8. att riksdagen beslutar utöka verksamheten inom Samhall med 550 platser utöver regeringens förslag,

9. att riksdagen beslutar att till anslaget C 9, Bidrag till stiftelsen Samhall, för budgetåret 1990/91 anslå 55 000 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit, dvs. 4 078 000 000 kr.,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de inbyggda verkstäderna,

11. att riksdagen beslutar att införa flexibla lönebidrag fr.o.m. budgetåret 1990/91, i enlighet med vad i motionen anförts.

1989/90:A260 av Sten Svensson m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inbyggda verkstäder för en eller två personer.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:So260.

1989/90:A263 av Barbro Sandberg (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att Samhall får i uppdrag att ändra sina regler så att färre arbetshandikappade än fem kan anställas i s.k. inbyggda verkstäder.

1989/90:A267 av Göthe Knutson (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en översyn av effekterna av lönebidragssystemet inom museiområdet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att inriktningen skall vara att de befintliga lönebidragsresurserna överförs från arbetsmarknadshuvudtiteln till kulturhuvudtiteln i form av kraftigt ökade grundbelopp till länmuseerna.

1989/90:A268 av Nils-Olof Gustafsson och Rune Jonsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lönebidragsanställda hos allmännyttiga organisationer.

1989/90:A271 av Sonja Rembo m.fl. (m) vari yrkas

8. att riksdagen till C 6. Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag av 4 126 000 000 kr.,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statsbidrag till skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare,

11. att riksdagen till C 8. Statsbidrag till skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag av 242 000 000 kr.,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statsbidrag till Stiftelsen Samhall,

13. att riksdagen till C 9. Statsbidrag till Stiftelsen Samhall för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag av 3 993 000 000 kr.

1989/90:A272 av Kjell-Arne Welin och Siw Persson (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett nytt system för lönebidragsanställda inom idrottsrörelserna.

1989/90:A273 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till kännba vad i motionen anförts om handikappades tillgång till arbetsmarknaden.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:So296.

1989/90:A275 av Isa Halvarsson (fp) vari yrkas

1989/90:AU12

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svårt handikappades möjligheter att beredas sysselsättning inom Samhall,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående de inbyggda verkstäderna,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts rörande flexibla lönebidrag.

1989/90:A282 av Börje Hörnlund m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att Samhalls verksamhet skall utökas med 1 000 arbetstillfällen under 1990/91 och för detta ändamål anslår 100 milj. kr.

1989/90:A285 av Börje Hörnlund m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär en samhällsekonomisk studie kring effekterna av en arbetsgaranti för arbetshandikappade i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen beslutar att verksamheten inom Samhall skall utökas med 1 000 arbetstillfällen under verksamhetsåret 1990/91 och för detta ändamål anvisas 100 000 000 kr. utöver regeringens förslag,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förändrade regler för introduktionsbidrag,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om större flexibilitet i lönebidragssystemet för arbetshandikappade,

5. att riksdagen beslutar anvisa 150 000 000 kr. för lönebidragsanställningar inom näringsliv, organisationer och den kommunala sektorn i enlighet med vad som anförts i motionen.

1989/90:A286 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att vid handikappanpassning nya rön inom tekniken tas till vara kontinuerligt och i övrigt vad i motionen anförts om handikappanpassning på arbetsplatser.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:So313.

1989/90:A423 av Gullan Lindblad och Göthe Knutson (m) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ett flexibelt lönebidrag kopplat till den enskilda individen bör införas för att i ökad utsträckning erbjuda arbetshandikappade arbete i det reguljära arbetslivet,

Utskottet

Arbetarskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen

1988/89 Utgift	292 191 000
1989/90 Anslag	296 022 000
1990/91 Prop.	318 703 000

Regeringens beräkning av det under punkt C 1 (s. 89—95) begärda anslaget framgår av följande sammanställning.

1989/90:AU12

	1989/90	Beräknad ändring 1990/91	
		Föredraganden	
Summa kostnader	321 747 000	+	26 106 000
Avgår:			
Inkomster av avgifts- belagd verksamhet	25 725 000	+	3 425 000
Nettoutgift = anslag	296 022 000 (1)	+	22 681 000

(1) Varav 4 387000 kr. utgör engångsbelopp för förstärkning av arbetet med ISA.

I regeringens anslagsberäkning ingår kompensation för pris- och löneomräkning, slopande av tjänstebrevsrätten m.m. Vidare har beräknats särskilda belopp för bearbetning av anmälningar till ISA-systemet, ADB-investeringar samt insatser vid yrkesinspektionens 100-årsjubileum.

Vänsterpartiet kommunisterna yrkar i motion A236 att riksdagen anslår 1 milj. kr. utöver vad regeringen begärt. Beloppet skall användas för att inrätta fyra nya tjänster vid arbetarskyddsstyrelsen avsedda att utveckla ISA-systemet och dataprogrammen samt förbättra möjligheterna till analys av arbetsskadestatistiken.

Arbetarskyddsstyrelsen har under de senaste budgetåren fått extra medel för att bearbeta anmälningarna till ISA-systemet. Som redovisats ovan föreslår regeringen även för nästa budgetår en medelsförstärkning för ändamålet. Bakgrunden till medelsförstärkningarna är att de snabbt ökande arbetsskadeanmälningarna har utsatt ISA-systemet för stora påfrestningar med en besvärande eftersläpning i registreringen som följd. Utskottet anser att problem av detta slag först bör rättas till innan man överväger en systemutbyggnad i de hänseenden vpk förespråkar och avstyrker därmed motion A236 på denna punkt.

Regeringens beräkning av medelsbehovet för arbetarskyddsverket, i vilken ingår en fortsatt delfinansiering genom tillskott från fonden för arbetsmiljöförbättringar, lämnas i övrigt av utskottet utan erinran. Även vad föredraganden anför om de effektivitetskrav som kan ställas på verket godtas av utskottet med noteringen att framställningen i den delen anknyter till liknande krav som anmäldes under motsvarande anslagspunkt i 1989 års budgetproposition.

Statistiska uppgifter

Under senare år har totalantalet sökande hos arbetsförmedlingarna minskat samtidigt som antalet arbetshandikappade sökande å andra sidan har ökat. Denna utveckling bröts under år 1989. Då fortsatte totalantalet sökande att minska, samtidigt som antalet arbetshandikappade minskade relativt kraftigt. Detta framgår av följande tabell, vars siffror är ett månatligt genomsnittstal för sista kvartalet resp. år.

Antal sökande vid arbetsförmedlingen

År	Totalantal	Arbetshandikappade	Arbetshandikappade i procent
1981	278 500	30 300	11
1982	317 800	30 700	10
1983	335 200	30 100	9
1984	319 700	31 000	10
1985	313 400	31 000	10
1986	321 800	32 800	10
1987	315 400	35 900	11
1988	281 100	35 500	12,6
1989	260 300	29 600	11,4

Den följande tabellen redovisar antalet arbetshandikappade sysselsatta i olika former av arbetsmarknadspolitiska stödåtgärder. Även dessa uppgifter utgör medeltal per månad för sista kvartalet resp. år.

Arbetshandikappade i olika stödformer

Stödform	1986	1987	1988	1989
Löne- o. introduktionsbidrag	42 100	43 100	44 500	45 300
Samhall	28 000	28 300	29 100	30 600
Arbetsmarknadsinstitut	3 600	3 500	3 900	3 600
Beredskapsarbete	3 300	3 400	3 000	2 400
Offentligt skyddat arbete	4 900	5 700	5 500	6 100
Arbetsmarknadsutbildning	10 300	12 300	13 200	10 500
Summa	92 200	96 300	99 200	98 500

Tabellen visar en fortsatt uppgång av antalet platser med lönebidrag och platser hos Samhall. Även antalet personer i offentligt skyddat arbete har ökat, medan placeringarna i övriga stödformer minskat. När det gäller arbetsmarknadsutbildning är minskningen betydande.

Allmänna frågor

Centern föreslår i partimotionen A273 att riksdagen skall uttala sig om *åtgärder för att underlätta handikappades tillgång till arbetsmarknaden*. Motionärerna betonar behovet av att underlätta unga handikappades övergång från skola till arbetsliv. Förtidspension bör inte få beviljas förrän försök till rehabilitering har genomförts och utvärderats. Vidare framhålls att alla unga handikappade och nyhandikappade bör ha alternativ försörjning till förtidspension så länge de deltar i rehabilitering. Motionärerna efterlyser bättre möjligheter för handikap-

pade att pröva möjliga arbetsområden, och de pekar på att utvecklingen inom datatekniken innebär stora möjligheter för handikappade att i allt större utsträckning delta i arbetslivet.

Därjämte förordas i kommittémotionen A285 av Börje Hörnlund m.fl. (c) att det görs en samhällsekonomisk studie av effekterna av en arbetsgaranti för handikappade. Motionärerna anger som sin uppfattning att om alla handikappade som vill ha arbete får ett arbete på den öppna marknaden eller inom den skyddade sektorn så får man stora samhällsekonomiska vinster i form av minskade pensionskostnader och minskad belastning på sjukförsäkringen.

De önskade åtgärderna i partimotionen A273 tar särskilt sikte på unga handikappade. Utskottet vill därför hänvisa till att samarbetet mellan arbetsförmedling och skola i projektet Arbete åt unga handikappade är ett viktigt bidrag för att lösa de i motionen påtalade problemen för unga vid övergången från skola till arbetsliv. Som redovisas i nästa avsnitt skall projektet fr.o.m. nästa budgetår bli en permanent verksamhet. När det gäller personer som ådragit sig handikapp på grund av sjukdom eller skada efter inträdet på arbetsmarknaden vill utskottet erinra om de nya och betydelsefulla rehabiliteringsmöjligheter som skapas genom tillkomsten av arbetslivsfonden.

Överväganden i sak av frågan om ersättning till den enskilde vid rehabilitering och övriga här inte särskilt berörda insatser bör enligt utskottets mening anstå till statsmakternas fortsatta prövning av hithörande frågor med anledning av rehabiliteringsberedningens förslag.

När det gäller de i kommittémotionen A285 begärda samhällsekonomiska studierna av handikappåtgärder hänvisar utskottet till den utvärdering av detta slag av effekterna av lönebidragen som utförts inom nationalekonomiska institutionen vid universitetet i Lund (Ds 1989:19) och refererades av utskottet i betänkandet 1988/89:AU12. Rehabiliteringsutredningen har i sitt betänkande också gjort samhällsekonomiska kalkyler beträffande värdet av rehabiliteringsinsatser i förhållande till förtidspension. Utskottet ifrågasätter behovet av ytterligare utredningsmaterial och vill påminna om följande.

De sociala skälen att så långt möjligt bereda även svårt handikappade möjligheter att delta i arbetslivet har på senare tid vunnit ytterligare stöd i behovet att öka arbetsutbudet i landet. Inom arbetsmarknadspolitiken har arbetslinjen sedan gammalt en fast förankring. I förra årets kompletteringsproposition introducerades arbetslinjen som en ny princip även för socialförsäkringssystemet. I proposition 1989/90:62 om aktiv rehabilitering och arbetslivsfonden m.m. — som utskottet för sin del behandlat i yttrandet 1989/90:AU2y — har riksdagen förelagts förslag som innebär att man som ett första steg prövar nya vägar i linje med den angivna principen. Samtidigt har regeringen aviserat att mer omfattande och genomgripande förslag kommer att följa senare.

Med hänsyn till det anförda anser utskottet att det inte är påkallat för riksdagen att göra något uttalande om åtgärdsbehovet för handikappade i enlighet med yrkandet härom i motion A273 eller att begära ett ekonomiskt utredningsmaterial i enlighet med yrkandet i motion A285. De båda motionerna avstyrks följaktligen i de nämnda delarna.

1988/89 Utgift	607 194 000	Reservation	42 182 000
1989/90 Anslag	646 324 000		
1990/91 Prop.	690 125 000		

Från anslaget betalas anordnande och drift av arbetsmarknadsinstitutet (Ami) samt metodutveckling, forskning och personalutbildning inom den yrkesinriktade rehabiliteringen.

Regeringens förslag under den förevarande punkten C 4 (s. 96—99) innebär en anslagsuppräknning med 43,8 milj. kr. I motsats till tidigare år specificerar inte propositionen det begärda anslagsbeloppet, utan det sägs att det får ankomma på AMS att under nästa budgetår bedöma hur medlen skall fördelas på löner, lokalkostnader m.fl. ändamål.

Dessutom föreslår regeringen att anslaget utöver hittillsvarande ändamål skall kunna bekosta arbetsförmedlingsinsatser intill ett belopp av högst 25 milj. kr. Utskottet har i det föregående tillstyrkt regeringens förslag att högst 50 milj. kr. av anslaget till arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader skall få användas för insatser inom den yrkesinriktade rehabiliteringen om sådana insatser bedöms som mer angelägna. Omvänt bör verket kunna prioritera förmedlingsinsatser framför rehabiliteringsåtgärder, och utskottet biträder även det nu föreliggande förslaget liksom regeringens medelsberäkning i övrigt under anslaget.

Budgetåret 1986/87 startade på försök det särskilda projektet Arbete åt unga handikappade. Projektet innefattar en uppsökande verksamhet bland unga handikappade med förtidspension eller sjukbidrag. Under de senare åren har projektet också inriktats på samverkan med skolan och omfattade enligt propositionen budgetåret 1988/89 insatser för 1 200 elever. Det belopp som beräknats under anslaget för innevarande budgetår uppgår till 10,6 milj. kr.

I enlighet med förslag av AMS förordas i propositionen att projektet inte längre skall bedrivas på försök utan permanent ingå i den ordinarie verksamheten. Utskottet ansluter sig härtill och godtar att medel inte längre beräknas särskilt för ändamålet med hänvisning till att det förutsätts att verksamheten får minst samma omfattning som för närvarande.

Elver Jonsson m.fl. (fp) ansluter sig i motion A255 till att projektet görs permanent men vill att regeringen skall låta utvärdera resultaten av den hittillsvarande verksamheten.

Av propositionen framgår att AMS kommer att få regeringens uppdrag att redovisa verksamheten under budgetåret 1990/91 avseende bl.a. de resultat som uppnås. Med hänsyn härtill och då utskottet utgår från att redovisningen i sina huvuddrag delges riksdagen är det inte påkallat med det riksdagsinitiativ som begärs i motionen, utan denna avstyrks i föreliggande del.

Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning

1989/90:AU12

1988/89 Utgift 3 781 070 000
1989/90 Anslag 3 856 282 000
1990/91 Prop. 4 156 125 000

Anslaget bekostar bidrag till arbetshjälpmedel och arbetsbiträde åt handikappade samt näringshjälp och lönebidrag.

Regeringens anslagsberäkning under punkt C 6 (s. 100–105) framgår av följande sammanställning.

	1989/90	Beräknad ändring 1990/91
		Föredraganden
Arbetshjälpmedel åt handikappade och Näringshjälp	178 418 000	+ 5 614 000
Anställning med lönebidrag	3 677 864 000	+ 294 229 000
	3 856 282 000	+ 299 843 000

Arbetshjälpmedel m.m.

Bidrag till arbetshjälpmedel kan lämnas antingen till arbetsgivaren eller till den handikappade själv. Bidragsbeloppet är högst 50 000 kr. Bidrag kan dock lämnas med högre belopp om det gäller anskaffning av avancerade datorbaserade hjälpmedel och — undantagsvis — även i andra fall.

Bidraget lämnas för hela kostnaden om hjälpmedlet eller anordningen saknar värde för någon annan än den handikappade. I andra fall utgår bidrag med belopp motsvarande lägst halva kostnaden.

I enlighet med vad AMS förordat föreslår regeringen regelförändringar i de fall det är arbetsgivare som söker bidrag till anordningar på arbetsplatsen. Bidrag skall inte längre utgå till anordningar som kostar mindre än 10 000 kr. Till kostnader som överstiger det beloppet lämnas bidrag med 50 %. I propositionen anges som exempel att till en anordning som drar en kostnad av 100 000 kr. kommer bidrag med de nya reglerna att utgå till arbetsgivaren med 45 000 kr.

Det betonas i propositionen att regeländringen inte påverkar de bidrag som utges till de handikappade själva. Och även i fortsättningen kommer det att vara möjligt att i särskilda fall höja bidraget eller täcka hela kostnaden för erforderliga anpassningsåtgärder.

Ingegerd Anderlund och Margit Sandéhn (båda s) begär i motion A207 en översyn av tillämpningsreglerna för *arbetstekniska hjälpmedel för synskadade*. Motionärerna är oroade för att de nya reglerna kan bli till nackdel för synskadade bl.a. med hänsyn till att små och medelstora arbetsplatser får svårigheter att anskaffa hjälpmedel på grund av kostnadsutvecklingen. Decentralisering och resultatansvar för allt mindre enheter leder till samma problem även i stora företag.

Den föreslagna regeländringen, som kommer att medföra ökade kostnader för arbetsgivarna för lokaländringar, ombyggnader av maskiner etc., har till syfte att ge ett ökat ekonomiskt utrymme för andra insatser för handikappade. Däremot påverkas, som nyss sagts, inte bidragsgivningen till de enskilda handikappade för de individuella hjälpmedel som de behöver. Utskottet delar därför inte motionärernas oro utan anser att AMS och regeringens förslag beträffande arbetsgivarbidraget bör prövas. Med avstyrkande av motionen biträder utskottet alltså propositionen på denna punkt.

Bidrag till arbetsbiträde lämnas med högst 50 000 kr. per år. Detta bidrag får normalt inte utgå till arbetsgivaren om denne uppbär lönebidrag för arbetstagaren. För gravt handikappade kan dock medges att bidrag till arbetsbiträde utgår samtidigt med lönebidrag. För denna särskilda bidragsgivning för arbetsbiträde har hittills gällt en särskild kostnadsram. Regeringen föreslår att den särskilda ramen slopas fr.o.m. nästa budgetår. Däremot förordas att man behåller den hittillsvarande begränsningen i bidragsgivningen att det sammanlagda bidragsbeloppet inte får överstiga arbetsgivarens totala lönekostnad för den handikappade.

Lars Svensson och Lena Boström (båda s) kritiserar i motion A248 att ersättning inte kan utgå för arbetsbiträde vid lönebidragsanställningar hos statliga myndigheter och motsvarande arbetsgivare. I praktiken innebär det, säger motionärerna, att det är arbetsgivarkategorien och inte den handikappades funktionsnedsättning och stödbehov som avgör om och med hur mycket bidrag skall utgå för arbetsbiträde. Vidare pekar motionärerna på det förhållandet att när allt fler svårt handikappade kan komma ut på arbetsmarknaden leder det till ett behov av personlig assistans vid sidan av biträde i arbetet. Det är i dag oklart vem som skall tillhandahålla och betala för denna assistans. Motionärerna begär ett tillkännagivande till regeringen av vad de anför.

Gentemot motionens kritik att statliga myndigheter m.fl. inte får bidrag till arbetsbiträde kan invändas att de arbetsgivare det här gäller i gengäld får lönebidrag enligt nu gällande regler som helt täcker deras lönekostnader för den handikappade. Av arbetsgivare som uppbär lönesubventioner på den nivån får förväntas att de själva bistår med erforderligt arbetsbiträde som motprestation. När det sedan gäller frågan hur man skall tillgodose de behov som svårt handikappade kan ha av personlig assistans på arbetsplatsen har utskottet inhämtat att frågan varit föremål för överläggningar mellan socialstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen. Utskottet förutsätter att myndigheterna fortsätter att verka för att frågan får en tillfredsställande lösning. Möjligheter finns också att vid behov återkomma till frågan i samband med statsmakternas ställningstaganden till resultatet av den nu pågående handikapputredningens arbete. Utskottet är således inte berett att på grundval av motionen initiera gentemot kommunerna tvingande lagregler på denna punkt. Med hänvisning härtill och till vad i övrigt anförts avstyrker utskottet att riksdagen gör det i motionen begärda tillkännagivandet till riksdagen.

Under denna anslagspost beräknas årligen särskilda medel till projektet Teknikupphandling för funktionshinderade i arbetslivet — det s.k. *TUFFA-projektet*. Förutom ett belopp för expertmedverkan får innevarande budgetår disponeras 32,5 milj. kr. för anskaffande av avancerade datorbaserade hjälpmedel. Beloppsgränsen är inte absolut utan får överskridas om det kan ske inom ramen för det under anslagsposten anvisade totalbeloppet.

Elver Jonsson m.fl. (fp) yrkar i motion A255 att AMS för TUFFA-projektet skall tilldelas medel med begärt belopp, 70 milj. kr.

Utskottet ansluter sig på denna punkt till propositionens medelsberäkning. Den ovan behandlade regeländringen beträffande bidragen till arbetsgivare för anordningar på arbetsplatsen bör, som nämnts, kunna ge ekonomiskt utrymme för andra insatser, bl.a. anskaffning av datorbaserade hjälpmedel. Motionen avstyrks i den nu behandlade delen.

I motion A286 begär Claes Roxbergh m.fl. (mp) ett tillkännagivande om vad som anförts i motionen om *handikappanpassning på arbetsplatserna* med kontinuerligt tillvaratagande av nya tekniska rön, möjlighet till förkortad daglig arbetstid, texttelefon för gravt hörselskadade m.m.

De inslag i en handikappolitik som förespråkas av motionärerna stämmer väl med den politik på området som sedan lång tid är fast etablerad i vårt samhälle. Därför påkallar motionen inte någon åtgärd från riksdagens sida utan avstyrks med det sagda.

Anställning med lönebidrag

Regler och omfattning

Anställning med lönebidrag skall dels göra det lättare för den handikappade att få arbete, dels kompensera arbetsgivaren för de merutgifter som det innebär att ha en anställd med nedsatt arbetsförmåga. Utskottet redovisar inledningsvis i detta avsnitt de regler för anställning med lönebidrag som för närvarande gäller.

Anställning med lönebidrag budgetåret 1989/90

Introduktionsbidrag

Enskilda företag, affärsdrivande verk, kommuner och landsting. Även statliga myndigheter m.fl. kan få introduktionsbidrag om anställning därefter kan beredas utan lönebidrag.	90 % av lönekostnaden i 960 timmar. Ram om högst 2,7 miljoner årsarbetstimmar eller 3 000 platser.
--	--

Lönebidrag

Statliga myndigheter och allmänna försäkringskassor m.fl.	100 % av lönekostnaden, ingen tidsgräns. Ram om högst 5 792 platser.
Allmännyttiga organisationer	90 % av lönekostnaden, ingen tidsgräns. Ram om högst 15 100 platser.

Andra arbetsgivare 50 % av lönekostnaden i 2 år
25 % i ytterligare 2 år
25 % vid eventuell förlängning
Ingen ram fastställd.

1989/90:AU12

Särskilt lönebidrag 90 % av lönekostnaden första året
50 % under andra, tredje och fjärde året
25 eller 50 % vid eventuell förlängning
Ram om 4 200 platser samt 300 platser för gravt handikappade ungdomar och ytterligare platser i Malmöregionen.

Innevarande budgetår görs i sju län försök med s.k. flexibla lönebidrag, varjämte sådana bidrag får lämnas i hela landet för gravt handikappade ungdomar under 25 år.

Propositionen

AMS har i sin anslagsframställning förordat att en övergång sker den 1 juli 1990 till flexibla lönebidrag enligt den modell som tillämpas i den nu pågående försöksverksamheten. Föredraganden anser att starka skäl talar för att man söker öka flexibiliteten i bidragssystemet och att man tar bort den nuvarande bindningen mellan bidragsnivå och arbetsgivarkategori. Hon anser dock att ett system med flexibla lönebidrag bör övervägas först i samband med att AMS övergår till treåriga budgetperioder, dvs. fr.o.m. budgetåret 1991/92. Enligt de direktiv som regeringen har lämnat AMS beträffande anslagsframställningen för denna budgetperiod skall styrelsen beakta effekterna av en generell tillämpning av flexibla lönebidrag.

Motionerna

Flexibla lönebidrag

Moderata samlingspartiet anser i partimotionen A235 att det är utmanande att regeringen förhåller ett generellt införande av flexibla lönebidrag. Ett sådant lönebidragssystem skall kompensera för den handikappades nedsatta arbetsförmåga och således knyts till den handikappade och inte till arbetsgivaren. Bidragsbehovet skall årligen omprövas och skall kunna utgå så länge den handikappade är yrkesverksam. Ett liknande yrkande framställs av Gullan Lindblad och Göthe Knutson (båda m) i motion A423.

Elver Jonsson m.fl. (fp) uttalar sig i motion A255 för att flexibla lönebidrag tillämpas på handikappade som nyanställs efter den 1 juli 1990. Det bör därvid vara möjligt att låta bidraget permanent utgå på högre nivåer än som sker i dag. Bidraget bör vidare under anställningstiden kunna justeras inte bara nedåt utan också uppåt om den handikappades arbetsförmåga försämras. Vissa övergångsbestämmelser bör

gälla för arbetsgivare som i dag har anställda med lönebidrag. Införande av flexibla lönebidrag förespråkas också i motion A275 av Isa Halvarsson (fp).

Börje Hörnlund m.fl. (c) delar i motion A285 AMS uppfattning att den pågående försöksverksamheten med flexibla lönebidrag bör vidgas att gälla hela arbetsmarknaden. I motionen uttalas vidare att det är lättare att bereda handikappade arbete i små företag än i de större. Men när bidraget trappas ned till 25 % har det lilla företaget ofta ringa möjlighet att behålla den handikappade.

Museer och allmännyttiga organisationer

Effekterna av ett flexibelt lönebidragssystem för museer, andra kulturella institutioner och allmännyttiga organisationer berörs i några motioner.

Vänsterpartiet kommunisterna anser i motion A221 att lönebidrag enligt AMS modell medför att läns museerna efter hand berövas en betydande del av sina samlade resurser med hänsyn till att genomsnittligt en tredjedel av alla anställda är lönebidragsanställda. Förhållandet sågs vara detsamma vid flera statliga museer. För att undvika en katastrofal nedskärning och nedläggning av museernas verksamhet bör lönebidragen behållas i nuvarande form tills staten funnit former att ekonomiskt kompensera institutionerna för bortfallet av lönebidragen.

I budgetpropositionen har förutsatts att AMS i samarbete med statskontoret skall belysa konsekvenserna av flexibla lönebidrag hos myndigheter som sysselsätter ett jämförelsevis stort antal personer med lönebidrag. Med hänvisning härtill understryker Jan-Erik Wikström m.fl. (fp) i motion A245 vikten av en noggrann analys av konsekvenserna för kultursektorn av ett nytt bidragssystem. Motionärerna framhåller särskilt effekterna för läns museerna och effekterna på det ideella området. Kjell-Arne Welin och Siw Persson (båda fp) betonar i motion A272 behovet av en noggrann konsekvensbedömning när det gäller idrottsrörelsen.

En översyn av lönebidragssystemet inom museiområdet begärs från en annan utgångspunkt av Göthe Knutson (m) i motion A267. Motionären hänvisar till den höga arbetslösheten bland utbildad museipersonal och uttalar att inriktningen bör vara att lönebidragsmedel skall överföras från arbetsmarknadshuvudtiteln till kulturhuvudtiteln och där användas till kraftigt ökade grundbelopp till läns museerna.

Berit Löfstedt och Viola Furubjelke (båda s) påpekar i motion A246 att lönebidragen i praktiken har kommit att fungera både som ett stöd för enskilda individer och som ett organisationsstöd. Allmännyttiga organisationer har med ringa egna kostnader kunnat rekrytera god arbetskraft och bygga upp sin verksamhet till en nivå som annars inte skulle ha varit möjlig. Motionärerna anser mot denna bakgrund att organisationsstödet bör ses över samtidigt med en förändring av lönebidragssystemet. Även Nils-Olof Gustafsson och Rune Jonsson (båda s)

anför i motion A268 att eventuella förändringar i lönebidragssystemet inte får betyda sämre villkor vare sig för de lönebidragsanställda eller för de allmännyttiga organisationerna.

Bidragsverksamhetens volym

Börje Hörnlund m.fl. (c) yrkar i motion A285 att begränsningen av antalet platser med introduktionsbidrag skall upphöra med hänsyn till svårigheter att tillgodose behovet av sådana platser. Vidare yrkas i samma motion att riksdagen skall anvisa 150 milj. kr. till lönebidrag för gravt handikappade med särskilda svårigheter att få arbete. I de fall som avses är det viktigt att det finns betydande möjligheter att anpassa stöden efter de arbetshandikappades behov.

Kjell-Arne Welin (fp) föreslår i motion A222 — med hänvisning till att antalet arbetslösa handikappade trots arbetsmarknadsläget är mycket högt — att antalet platser hos allmännyttiga organisationer ökas med förslagsvis 15 %. Motionären förutsätter att riksdagen vid behov är villig att anvisa ytterligare medel om så behövs.

Utskottets överväganden

Försöksverksamheten med *flexibla lönebidrag*, som budgetåret 1988/89 inleddes i mycket blygsam skala, breddades genom riksdagsbeslut förra året så att den innevarande budgetår omfattar sju län. För gravt handikappade ungdomar får sådana bidrag nu ges utan geografisk begränsning. Försöken innebär att bidrag får utgå på lägre nivå än 100 % till statliga myndigheter och därmed jämställda arbetsgivare, på lägre nivå än 90 % till allmännyttiga organisationer och med högst 90 % (i stället för högst 50 %) till andra arbetsgivare, dvs. enskilda företag, affärsdrivande verk samt kommuner och landsting.

Såvitt utskottet kan finna råder en bred uppslutning kring tanken att nuvarande stelheter i lönebidragssystemet bör överges till förmån för ett flexibelt system som bättre anpassar lönesubventioneringen till handikappens svårighetsgrad och inte som i dag kopplar bidragsnivån till olika arbetsgivarkategorier. Den åsiktsskillnad som föreligger i ärendet gäller huruvida övergången till flexibelt system bör ske redan fr.o.m. budgetåret 1990/91 eller det påföljande budgetåret 1991/92.

AMS har i anslagsframställningen föreslagit att den modell med flexibla lönebidrag som nu tillämpas i den pågående försöksverksamheten skall få praktiseras i hela landet fr.o.m. den 1 juli i år och gälla för personer som nyanställs efter detta datum. För arbetsgivare som i dag har anställda med lönebidrag tänker sig AMS vissa övergångsregler efter överläggningar med arbetsmarknadens parter.

Till AMS förslag har folkpartiet och centern anslutit sig i kommittémotionerna A255 av Elver Jonsson m.fl. resp. A285 av Börje Hörnlund m.fl. Moderata samlingspartiet kräver också att flexibla lönebidrag införs generellt fr.o.m. den 1 juli i år och skisserar en modell för bidraggivningen i partimotionen A235.

Yrkanden om flexibla lönebidrag har vidare förts fram i motionerna A275 (fp) och A423 (m).

Regeringen anser däremot att den nuvarande försöksverksamheten bör pågå även nästa budgetår innan man övergår till ett nytt system.

Utskottet delar regeringens uppfattning och vill i anslutning till de överväganden som redovisas i propositionen anföra följande.

Först med den under innevarande budgetår genomförda utvidgningen har försöken med flexibla lönebidrag fått en sådan volym att man kan dra praktiska erfarenheter av någon omfattning att bygga på vid utformningen av det nya systemet. Detta blir av betydelse för AMS när styrelsen i samband med förslaget till treårsbudget i höst enligt regeringens direktiv skall redovisa sin bedömning av effekterna av en generell tillämpning av flexibla lönebidrag. Såsom sägs i propositionen skall AMS då ange dels hur man bedömer att ett flexibelt lönebidragssystem påverkar möjligheterna att placera arbetsökande med svårare handikapp, dels hur man ser på resursanvändningen uttryckt som antal personer som kan sysselsättas inom ramen för anslagna medel. Som utskottet ser det är det angeläget att statsmakterna får del av hur det för verksamheten ansvariga ämbetsverket preciserar sin uppfattning i dessa för den fortsatta verksamheten vitala frågor.

AMS har också fått i uppdrag att tillsammans med statskontoret lägga fram förslag till hur ett flexibelt lönebidragssystem skall kunna kombineras med en effektiv kostnadskontroll. Det är anmärkningsvärt att de ovan redovisade motionerna inte berör denna aspekt oaktat den flexibilitet de önskar sannolikt kommer att medföra högre lönesubventioner. Det kan påpekas att lönebidragskostnaderna innevarande budgetår enligt vad utskottet inhämtat kommer att överskrida budgeterat belopp med ca 400 milj. kr.

Ett ytterligare skäl att avvakta med genomförandet av ett nytt bidragssystem är de effekter detta får för myndigheter, institutioner och ideella organisationer. Detta är en aspekt som uppmärksammas i de motioner som behandlas i det följande. Övergången till ett system, i vilket handikappens svårighetsgrad och inte arbetsgivarens status skall bestämma lönesubventionen, får självfallet stor betydelse för de nämnda arbetsgivarkategorierna. Såsom anförs i propositionen är det önskvärt att dessa arbetsgivare får rådrum och möjlighet att anpassa sin planering till ändrade förutsättningar.

På dessa skäl ansluter sig utskottet till regeringens uppfattning beträffande omläggningen av bidragssystemet och avstyrker sålunda motionerna A235 (m), A255 (fp), A275 (fp), A285 (c) och A423 (m), i förekommande fall i aktuella delar.

Som redan nämnts tar några motioner upp frågan om *effekterna av flexibla lönebidrag för kultursektorn och allmännyttiga organisationer*. Yrkandena i dessa motioner och de synpunkter som ligger bakom dem har refererats i det föregående.

Ett system med flexibla lönebidrag kommer som redan konstaterats att påverka situationen för arbetsgivare som i dag får bidrag motsvarande hela eller nästan hela lönekostnaden för de handikappade. För dessa arbetsgivare kommer det nya systemet att innebära att de i fortsättningen får räkna med lägre lönesubventioner. Om det nya bidragssystemet inte medger en sådan utveckling kommer ju de flexi-

bla lönebidragen att i verklig mening endast omfatta privata arbetsgivare samt kommuner och landsting, medan staten och de allmännyttiga organisationerna som hittills tilldelas lönesubventioner på maximal nivå utan avseende på skiftande svårighetsgrad i de anställdas arbets hinder.

Man kan dock inte bortse från att en omläggning av denna innebörd kommer att vålla svårigheter för de statliga och allmännyttiga arbetsgivarna, som i dag tillsammans sysselsätter merparten av de lönebidragsanställda. Därför är det tillfredsställande att AMS i samråd med statskontoret även skall belysa konsekvenserna av bidragsomläggningen för de mest berörda verksamheterna. Med hänvisning till det uppdraget och till ställningstagandet ovan beträffande tidpunkten för övergången till ett nytt system anser utskottet att det inte är behövligt att nu ta ställning till konsekvenserna i de i motionerna angivna hänseendena. Utskottet förutsätter att frågeställningarna kommer att få övervägas närmare i samband med att riksdagen tar ställning till det av regeringen förutskickade förslaget till ett nytt bidragssystem. Med hänsyn härtill anser utskottet att riksdagen inte behöver vidta någon åtgärd med anledning av yrkandena i de i sammanhanget aktuella motionerna A221 (vpk), A245 (fp), A246 (s), A268 (s) och A272 (fp).

När det gäller yrkandet i motion A267 (m) om *överföring av lönebidragsmedel till kulturhuvudtiteln* anser utskottet liksom i fjol, då ett liknande yrkande behandlades av utskottet, att resursknapphet inom den angivna samhällssektorn inte bör tas till intäkt för att minska insatserna för arbetshandikappade. Motionen avstyrks.

Introduktionsbidragen ger en lönesubvention med 90 % under begränsad tid (960 timmar). Bidragsgivningen är volymmässigt begränsad. Detta bidrag med sin höga subventionsnivå skall användas för särskilt svårt handikappade eller av andra speciella skäl. Därav följer att bidragsgivningen förutsätts ske efter en prioritering i de enskilda fallen. Utskottet anser att man bör hålla fast vid denna principiella uppläggning och avstyrker därmed yrkandet i motion A285 av Börje Hörnlund m.fl. (c) om att volymbegränsningen skall slopas. Inte heller är utskottet berett att på grundval av vad som sägs i samma motion föreslå en anslagsuppräkning med 150 milj. kr. till särskilda lönebidrag för vissa svårplacerade handikappade.

Likaså avstyrker utskottet yrkandet i motion A222 av Kjell-Arne Welin (fp) om *fler platser hos allmännyttiga organisationer* och att riksdagen företar den anslagsförstärkning som kan betingas härav.

Medelsanvisning

Regeringens beräkning av anslaget innebär att detta för nästa budgetår bör öka med 300 milj. kr., varav 294 milj. kr. hänför sig till ökade lönebidragskostnader.

Moderata samlingspartiet yrkar i kommittémotionen A271 av Sonja Rembo m.fl. att anslaget höjs utöver regeringens förslag med 30 milj. kr. med hänsyn till moderaternas förslag om flexibla lönebidrag. Motionärerna förutsätter en neddragning av anslaget till bidrag till

Stiftelsen Samhall med samma belopp. Folkpartiet föreslår i kommittémotionen A255 av Elver Jonsson m.fl. en uppräknig av förevarande anslag med 37,5 milj. kr. för att finansiera anskaffning av datorbaserade hjälpmedel i den omfattning de föreslagit. Motionärerna har som redovisats i betänkandet 1989/90:AU11 förutsatt att anslaget Sysselsättningsskapande åtgärder skall minskas med motsvarande belopp. Yrkan- det i centermotionen A285 innebär som nämnts en ytterligare uppräknig av anslaget med 150 milj. kr.

Med hänvisning till utskottets tidigare gjorda ställningstaganden av- stycker utskottet motionsyrkandena om ytterligare medelsanvisning. Regeringens beräkning av medelsbehovet godtas. Utskottet föreslår alltså att anslaget blir uppfört med det belopp regeringen har begärt.

Statsbidrag till skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare

1988/89 Utgift	351 660 000	Reservation	257 311 000
1989/90 Anslag	363 000 000		
1990/91 Prop.	363 000 000		

Statsbidraget utgår med högst 75 % av lönekostnaderna för de arbetsta- gare som har anvisats denna form av skyddad sysselsättning. Den har ersatt en särskild form av kommunala beredskapsarbeten, s.k. T1-arbeten, som tidigare till stor del sysselsatte personer med miss- bruksproblem.

Sonja Rembo m.fl. (m) föreslår i kommittémotionen A271 att stats- bidraget sänks till högst 50 % med åberopande av att ansvaret för social rehabilitering primärt vilar på kommunerna och att dessa bör bära en större andel av kostnaderna för verksamheten. Med en sådan bidragsändring bör anslaget för nästa budgetår kunna sänkas med 121 milj. kr.

Vid tidigare prövning av liknande förslag har utskottet förklarat sig inte vilja medverka till den kostnadsöverföring från staten till kommu- nerna som blir följden. Utskottet vidhåller denna uppfattning. Med avstyrkande av motionens förslag biträder utskottet regeringens begä- ran om anslag för nästa budgetår.

Bidrag till Stiftelsen Samhall

1988/89 Utgift	3 544 000 000
1989/90 Anslag	3 604 000 000
1990/91 Prop.	4 023 000 000

Från anslaget utgår bidrag till Stiftelsen Samhall dels för att täcka merkostnader vid Samhallgruppens företag, dels till företagsgruppens fastighetsförvaltning.

Samhallgruppens verksamhetsidé är att genom produktion av varor och tjänster ge meningsfullt och utvecklande arbete till arbetshandikappade. Arbetsplatsernas läge och storlek avgörs i samråd med arbetsmarknadsverket. De personer som behöver ett arbete inom Samhallgruppen anvisas plats av arbetsförmedlingen. Verksamheten skall bedrivas affärsmässigt.

Samhallgruppen omfattar den centrala Stiftelsen Samhall, de 24 regionala — länsvisa — företagen samt ett antal marknadsföringsföretag. Såväl Samhall som de regionala företagen drivs i stiftelseform. Utvecklingen av antalet anställda framgår av följande sammanställning.

Antal anställda (30/6)	Antal arbets- handikappade	Antal direkt- anställda	Totalt
1981	22 580	5 469	28 049
1982	23 551	5 451	29 002
1983	24 707	5 266	29 973
1984	25 224	5 205	30 429
1985	26 481	5 044	31 525
1986	27 571	4 960	32 531
1987	28 127	4 902	33 029
1988	28 602	4 758	33 360
1989	30 006	4 682	34 688

Anm. Arbetshandikappade avser anvisning från arbetsförmedlingen medan direktanställda avser arbetsledare och tjänstemän m.fl.

Verksamhetens allmänna inriktning

Enligt propositionen finns det i nuvarande arbetsmarknadsläge med stor efterfrågan på arbetskraft inte skäl att nu ytterligare öka den särskilt anordnade sysselsättningen hos Samhall. Ett genomförande av förslagen enligt proposition 1989/90:62 om insatser för aktiv rehabilitering och arbetslivsfondens verksamhet m.m. kommer att medföra förändringar för Samhall. Bl.a. skall försäkringskassorna kunna köpa rehabiliteringstjänster av Samhall.

I moderata samlingspartiets kommittémotion A252 behandlas *verksamhetens allmänna inriktning*. Det anføres att Samhallkoncernen med sina 35 000 anställda nu är Sveriges i storlek femte industriföretag. Emellertid kan en alltför omfattande organisation för skyddat arbete för handikappade motverka de handikappades möjligheter till arbete på vanlig arbetsplats. Antalet anvisningsanställda vid Samhall bör därför inte öka. Anställning vid Samhallgruppen måste enligt motionärerna i första hand erbjudas dem som har störst behov av de särskilda tekniska och personella resurserna. Genom införande av lönebidrag enligt moderata samlingspartiets förslag bör utslussningen till den öppna arbetsmarknaden ytterligare kunna förbättras. För att inte skapa onödiga inläsnings effekter är det enligt motionen angeläget att lönestrukturen vid Samhalls verkstäder överensstämmer med den som gäller på resp. ort. Slutligen anføres att kommunernas socialtjänst bör ha ett övergripande ansvar för gruppen missbrukare inom Samhalls verkstäder.

Önskemålet i den moderata kommittémotionen att arbete vid Samhall i första hand bör erbjudas dem som har störst behov av Samhalls

resurser har utskottet — i likhet med föregående år — inte anledning att motsäga. Självfallet skall andra alternativ prövas först såsom anställning på öppna marknaden, utbildning, placering med lönebidrag etc. Liksom motionärerna ser utskottet med tillfredsställelse att utslussningen av Samhall-anställda till arbeten på den öppna marknaden har ökat. Antalet övergångar har således ökat från 1 172 budgetåret 1987/88 till 1 697 budgetåret 1988/89, dvs. en ökning med 36 %. Detta tyder inte på att löneläget för anställda i Samhallgruppens företag skulle utgöra något problem som motionärerna gör gällande. När det gäller personer med missbruksproblem vill utskottet erinra om att det offentliga skyddade arbetet som behandlats i föregående anslagspunkt kan vara en aktuell stödform. Med det anförda avstyrker utskottet motion A252 i aktuell del.

I tre motioner behandlas *de gravt handikappades problem och Samhall*.

I folkpartiets kommittémotion A255 framhålls att det både är mänskligt och samhällsekonomiskt motiverat att bereda människor arbete inom Samhall. Alternativet är ofta förtidspensionering. Det är för närvarande svårt för psykiskt utvecklingsstörda och andra gravt handikappade att få arbete inom Samhallgruppen. Det finns anledning till översyn. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på detta område.

Motsvarande synpunkter framförs i motion A275 av Isa Halvarsson (fp), som begär ett tillkännagivande om svårt handikappades möjligheter att beredas sysselsättning inom Samhall.

Maja Bäckström och Gunnar Nilsson (båda s) begär i motion A247 en översyn av samhällets möjligheter att bereda arbete åt personer med svårare funktionshinder. I motionen konstateras att möjligheterna måste förbättras. Samhall har fördelar genom sin kunskap om människor med funktionshinder och genom sin skicklighet i marknadsföring m.m. Under föregående år förtidspensionerades ca 25 % av dem som slutade sin anställning vid Samhall. Detta pekar på att Samhall måste kompletteras med någon annan verksamhet för personer med svårare funktionshinder.

Utskottet vill erinra om att Samhall har målsättningen att minst 50 % av den totala rekryteringen (såväl ny- som ersättningsrekrytering) skall avse arbetssökande ur grupperna psykiskt sjuka, psykiskt utvecklingsstörda och flerhandikappade. Från Samhalls sida bedöms att en förändring kommer att ske i sammansättningen av Samhallgruppens arbetskraft under den första hälften av 1990-talet. Förändringarna innebär sammantaget att andelen fysiskt handikappade förutses sjunka från nuvarande ca 50 % till 40 % budgetåret 1995/96. I motsvarande mån ökar andra grupper. Enligt utskottets uppfattning bör möjligheterna att bereda gravt handikappade plats inom Samhall gynnas av den inte obetydliga ökningen av antalet övergångar till den öppna arbetsmarknaden. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet de aktuella yrkandena i motionerna A247 (s), A255 (fp) och A275 (fp).

I fyra motioner behandlas reglerna för *inbyggda verkstäder*.

I kommittémotion A255 av Elver Jonsson m.fl. (fp) anförs att ett slopande av kravet på minst fem arbetshandikappade på varje arbetsplats skulle innebära att även mindre företag kan ta emot arbetshandikappade. Oftast är de mindre företagen särskilt väl lämpade för sådana uppgifter. Med särskilda kurativa insatser skulle de sociala målen för det skyddade arbetet kunna fullföljas. Motionärerna anser att regeringen bör uppdraga åt Samhall att bedriva försöksverksamhet avseende inbyggda verkstäder med färre än fem arbetshandikappade.

Motsvarande krav framförs i motion A275 av Isa Halvarsson (fp) och i motion A263 av Barbro Sandberg (fp). I den sistnämnda motionen redovisas försök med färre än fem anställda från Samhall på olika håll i landet. Förhandlingar med fackliga organisationer visar också på en uppluckring av den stelbenthet som förekommit. Med hänsyn till detta borde Samhall enligt motionären kunna ändra sina regler.

I motion A260 av Sten Svensson m.fl. (m) framhålls att det är positivt att Samhall ökar antalet inbyggda verkstäder och att försök med inbyggd verksamhet för en eller två personer skulle ge handikappade möjlighet att komma in på småföretag. Enligt motionärerna har småföretagen visat sig mest framgångsrika när det gäller handikappades anpassning i arbetslivet.

Utskottet ser i likhet med motionärerna positivt på inbyggda verkstäder. Enligt den attitydundersökning som Samhall under år 1989 har låtit genomföra bland ett urval av sina anställda redovisar de anställda i integrerad verksamhet (entreprenad och inbyggda verkstäder) något större trivsel med arbetskamraterna än de i Samhalls egen verksamhet. Likaså har de en starkare känsla av att göra något värdefullt i sitt jobb.

När utskottet under de senaste åren behandlat likartade yrkanden har utskottet anfört att det måste ankomma på företagsgruppen själv att besluta i organisatoriska frågor av detta slag med hänsynstagande till de allmänna riktlinjer och ekonomiska ramar som statsmakterna anger. Utskottet har nu inhämtat att på några platser i glesbygd prövar man verksamhet med färre arbetshandikappade än fem personer i inbyggda verkstäder. Efter en utvärdering av denna verksamhet kan nya riktlinjer aktualiseras. Utskottet förutsätter att Samhall även fortsättningsvis vid sin planering av verksamheten tar hänsyn till såväl de sociala som de ekonomiska målen. Med hänvisning till det anförda finner utskottet att motionerna A255 (fp), A260 (m), A263 (fp) och A275 (fp) i tillämpliga delar inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Verksamhetens omfattning och driftbidraget budgetåret 1990/91

För innevarande budgetår har verksamhetsvolymen angivits till totalt 31 450 000 arbetstimmar. Företagsgruppen har för nästa budgetår föreslagit en utökning till 32 600 000 bidragsberättigade arbetstimmar motsvarande en sysselsättningsökning med ca 1 000 anställda. Enligt propositionen finns det med hänsyn till arbetsmarknadsläget inte skäl att nu ytterligare öka den särskilt anordnade sysselsättningen hos Samhall. Driftbidraget vid en oförändrad sysselsättningsvolym föreslås i

enlighet med Samhalls beräkningar uppgå till 109,6 % av lönesumman för de anvisade anställda. Vidare föreslås i propositionen att regeringen bör ha möjlighet att medge att timantalet under budgetåret 1990/91 får ökas för att möjliggöra överföring av timmar mellan budgetåren. Syftet är att Samhall även fortsättningsvis skall ha möjlighet att överskrida resp. underskrida timantalet med högst 1,5 %.

I folkpartiets kommittémotion A255 hemställs att verksamheten inom Samhall utökas med 550 platser utöver regeringens förslag med hänsyn inte minst till de gravt handikappade, som i dag har svårt att få plats inom Samhall. Även i motion A219 av Kenth Skårvik och Ingemar Eliasson (fp) begärs en ökning med 550 platser utöver regeringens förslag. Trots 1980-talets expansion av Samhalls verksamhet har det under de senaste två åren ändå inte varit möjligt att reducera arbetslöshetskön för de arbetshandikappade på grund av det av regeringen bestämda timtaket, anför motionärerna. En anställning inom Samhall beräknas under budgetåret 1990/91 ge ett samhällsekonomiskt netto på ca 25 000 kr.

I motion A282 av Börje Hörnlund m.fl. (c) och i motion A285 av Börje Hörnlund m.fl. (c) begärs utökning av verksamheten inom Samhall med 1 000 arbetstillfällen. Med hänsyn till det samhällsekonomiska och det mänskliga perspektivet är arbete inom Samhall att föredra framför en förtidspensionering. Det finns enligt motionärerna inte skäl att avstå från de möjligheter som Samhall pekar på för att utnyttja företagsgruppens kapacitet fullt ut och därmed bereda fler handikappade arbete.

Utskottet biträder propositionens bedömning att det rådande arbetsmarknadsläget med stor efterfrågan på arbetskraft innebär att arbetsförmedlingarna bör kunna placera fler arbetshandikappade på den reguljära arbetsmarknaden. Vid en oförutsedd utveckling finns det möjligheter att genom medelstillskott på tilläggsbudget vidga sysselsättningsramen. Med tillstyrkan av den i propositionen föreslagna sysselsättningsvolymen vid Samhall avstyrker utskottet de i sammanhanget behandlade motionerna A219, A255, A282 och A285 i motsvarande delar.

Vidare tillstyrker utskottet propositionens förslag att regeringen får besluta om ett *ökat antal bidragsberättigade arbetstimmar* under budgetåret 1990/91 för att möjliggöra överföring av timmar mellan budgetåren.

I motion A242 av Lennart Pettersson (s) begärs ett tillkännagivande om att *reglerna för statsbidrag till Samhall* ses över och görs mer rättvisa i förhållande till olika kategorier av arbetshandikappade. Den nuvarande ersättningsgrunden — statligt bidrag per *arbetad* timme — innebär problem enligt motionären. De som arbetar snabbare men är frånvarande mycket är mer lönsamma för Samhall än de som visserligen arbetar långsammare men sällan är borta. Detta hänger samman med att sjukfrånvaron inte betalas av Samhall utan av sjukkassan. Statsbidragsreglerna kan på detta sätt diskriminera bl.a. förståndshandikappade som arbetar långsamt.

Utskottet har inhämtat att behovet av statlig ersättning per timme rent matematiskt kan bli lägre för en person med låg arbetstakt och låg

frånvaro jämfört med en person med hög arbetstakt och hög frånvaro. Tvärtemot motionärens uppfattning skulle det således kunna vara en fördel för Samhall att anställa personer med låg arbetstakt. Något alternativt statsbidragssystem har inte presenterats i motionen. Utskottet har inte genom motionen övertygats om att det är möjligt att utforma ett mer rättvist system med bibehållna krav på enkelhet i beräkning och hantering. Med det anförda avstyrks motion A242.

Enligt kommittémotion A271 av moderata samlingspartiet bör anslaget till Samhall, med oförändrad volym, kunna sättas till 108,7 % täckningsbidrag.

Det procental regeringen förordar överensstämmer med det som har angivits av Samhallgruppen vid den oförändrade verksamhetsvolym som utskottet nyss har tillstyrkt. Utskottet kan inte finna motiv för det av motionärerna föreslagna lägre procenttalet. Utskottet tillstyrker därmed regeringens förslag och avstyrker nämnda motion i motsvarande del.

Samhall har i denna liksom i tidigare anslagsframställningar beräknat avskrivningarna på fastighetsbeståndets återanskaffningsvärde. I propositionen framhålls på denna punkt att i likhet med innevarande budgetår bör de kalkylmässiga avskrivningarna baseras på ett uppskattat anskaffningsvärde för fastigheterna. Detta medför att bidraget till fastighetsfonden för budgetåret 1990/91 beräknas till 383 milj. kr.

Vidare har Samhall hemställt om ett särskilt ägartillskott om 50 milj. kr. för förbättringar av den yttre miljön vid koncernens verkstäder. Detta kan inte förordas enligt propositionen. I denna anføres att Samhall liksom alla andra arbetsgivare inom givna ekonomiska ramar måste följa de regler som gäller inom olika samhällsområden, t.ex. i fråga om skydd av den yttre miljön.

Medelsanvisningen

Tidigare redovisat förslag i moderata samlingspartiets kommittémotion A271 om ett lägre täckningsbidrag än det i propositionen föreslagna motsvaras av ett yrkande om en medelsanvisning på 3 993 milj. kr., dvs. 30 milj. kr. lägre än regeringens förslag.

I folkpartiets kommittémotion A255 följs tidigare förslag om ökning av sysselsättningsvolymen upp med ett yrkande om anslag på 4 078 milj. kr., dvs. 55 milj. kr. högre än regeringens budgetförslag. I centerns kommittémotioner A282 och A285 föreslås på motsvarande sätt en i förhållande till propositionen förhöjd medelsanvisning på 100 milj. kr.

Utskottet har tidigare ställt sig bakom regeringens förslag beträffande sysselsättningsvolym och driftbidrag till Samhall. Som en konsekvens av dessa ställningstaganden tillstyrks den av regeringen begärda medelsanvisningen på 4 023 milj. kr. till Bidrag till Stiftelsen Samhall för budgetåret 1990/91. Motionerna A255, A271, A282 och A285 bör avslås i motsvarande delar.

Utskottet hemställer

1. beträffande *medelsöverföring*

att riksdagen godkänner i proposition 1989/90:100 bilaga 12 under punkt C 1 föreslagna överföringar av medel från fonden för arbetsmiljöförbättringar till statsbudgetens inkomsttitel Lagstadgade socialavgifter: Inkomster av arbetsgivaravgifter till arbetarskyddsstyrelsens och yrkesinspektionens verksamhet,

2. beträffande *anslag till arbetarskyddsverket*

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1989/90:A236 yrkande 4 till *Arbetarskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 318 703 000 kr.,

res. 1 (vpk)

3. beträffande *handikappades tillgång till arbetsmarknaden*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:A273 och 1989/90:A285 yrkande 1,

res. 2 (c)

4. beträffande *anslag till yrkesinriktad rehabilitering*

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del till *Yrkesinriktad rehabilitering* för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 690 125 000 kr.,

5. beträffande *medelsdispositionen*

att riksdagen godkänner att högst 25 000 000 kr. av medlen under anslaget *Yrkesinriktad rehabilitering* får användas för arbetsförmedlingsinsatser,

6. beträffande *utvärdering av projektet Arbeta åt unga handikappade*

att riksdagen avslår motion 1989/90:A255 yrkande 2,

7. beträffande *arbetstekniska hjälpmedel för synskadade*

att riksdagen avslår motion 1989/90:A207,

8. beträffande *bidrag till arbetsbiträde*

att riksdagen avslår motion 1989/90:A248,

9. beträffande *TUFFA-projektet*

att riksdagen avslår motion 1989/90:A255 yrkande 3,

res. 3 (fp)

10. beträffande *handikappanpassning på arbetsplatserna*

att riksdagen avslår motion 1989/90:A286,

res. 4 (mp)

11. beträffande *riktlinjer för bidragen till arbetshjälpmedel*

att riksdagen godkänner de i propositionen förordade riktlinjerna för bidrag till arbetshjälpmedel åt handikappade i den mån frågan inte behandlats i föregående moment,

12. beträffande *flexibla lönebidrag*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:A235, 1989/90:A255 yrkande 11, 1989/90:A275 yrkande 3, 1989/90:A285 yrkande 4 och 1989/90:A423 yrkande 2,

res. 5 (fp, c, mp)

res. 6 (m)

13. beträffande *effekterna av flexibla lönebidrag för kultursektorn och allmännyttiga organisationer*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:A221, 1989/90:A245, 1989/90:A246, 1989/90:A268 och 1989/90:A272,

res. 7 (fp, vpk)

14. beträffande *överföring av lönebidragsmedel till kulturhuvudtiteln*

att riksdagen avslår motion 1989/90:A267,

res. 8 (m) - motiv

15. beträffande *introduktionsbidragen m.m.*

att riksdagen avslår motion 1989/90:A285 yrkandena 3 och 5 i motsvarande del,

res. 9 (c)

16. beträffande *fler platser hos allmännyttiga organisationer*

att riksdagen avslår motion 1989/90:A222,

17. beträffande *anslag till särskilda handikappåtgärder*

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1989/90:A255 yrkande 4, 1989/90:A271 yrkande 8 och 1989/90:A285 yrkande 5 i motsvarande del till *Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 4 156 125 000 kr.,

res. 10 (m) - villk. 6

res. 11 (fp) - villk. 3

res. 12 (c) - villk. 9

18. beträffande *anslag till offentligt skyddat arbete*

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1989/90:A271 yrkandena 10 och 11 till *Statsbidrag till skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare* för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 363 000 000 kr.,

res. 13 (m)

19. beträffande *Samhallverksamhetens allmänna inriktning*

att riksdagen avslår motion 1989/90:A252 yrkande 12,

res. 14 (m)

20. beträffande *de gravt handikappades problem och Samhall*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:A247, 1989/90:A255 yrkande 7 och 1989/90:A275 yrkande 1,

res. 15 (m, fp)

21. beträffande *inbyggda verkstäder*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:A255 yrkande 10, 1989/90:A260, 1989/90:A263 och 1989/90:A275 yrkande 2,

res. 16 (m, fp, mp)

22. beträffande *sysselsättningsvolymen vid Samhall*

att riksdagen med avslag på motionerna 1989/90:A219, 1989/90:A255 yrkande 8, 1989/90:A282 i motsvarande del, 1989/90:A285 yrkande 2 i motsvarande del bifaller propositionen i motsvarande del,

res. 17 (fp, c, mp)

23. beträffande *bidragsberättigade arbetstimmar*
att riksdagen medger att regeringen får besluta om ökat antal
bidragsberättigade arbetstimmar under budgetåret 1990/91 för att
möjliggöra överföring av timmar mellan budgetåren,

24. beträffande *reglerna för statsbidrag till Samhall*
att riksdagen avslår motion 1989/90:A242,
res. 18 (vpk, mp)

25. beträffande *driftbidraget till Samhall*
att riksdagen med avslag på motion 1989/90:A271 yrkande 12
bifaller propositionen i motsvarande del,
res. 19 (m)

26. beträffande *medelsanvisning till Samhall*
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del
samt med avslag på motionerna 1989/90:A255 yrkande 9,
1989/90:A271 yrkande 13, 1989/90:A282 i motsvarande del och
1989/90:A285 yrkande 2 i motsvarande del till *Bidrag till Stiftel-*
sen Samhall för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på
4 023 000 000 kr.

res. 20 (m) - villk. 19

res. 21 (fp) - villk. 17

res. 22 (c) - villk. 17

Stockholm den 17 april 1990

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Lars Ulander

Närvarande: Lars Ulander (s), Elver Jonsson (fp), Kjell Nilsson (s),
Sonja Rembo (m), Marianne Ståhlberg (s), Börje Hörnlund (c), Lahja
Exner (s), Anders G Högmark (m), Gustav Persson (s), Bo Nilsson (s),
Charlotte Branting (fp), Kersti Johansson (c). Karl-Erik Persson (vpk),
Anna Horn af Rantzien (mp), Monica Öhman (s), Erik Holmkvist (m)
och Yngve Wernersson (s).

Reservationer

1. Anslag till arbetarskyddsverket (mom. 2)

Karl-Erik Persson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Arbetar-
skyddsstyrelsen har" och slutar med "denna punkt" bort ha följande
lydelse:

En central kunskapsuppbyggnad om arbetsskador och dåliga arbets-
miljöer måste ske i syfte att stärka arbetsmiljöarbetet. Arbetarskyddssty-
relsen disponerar det s.k. ISA-systemet, men detta måste utvecklas. Det

måste göras möjligt att enkelt följa vilka arbetsplatser och yrken som har en förhöjd sjukfrånvaro eller skadefrekvens. Man borde vidare överväga att föra in statistiken om förtidspensioner i systemet.

För att på detta sätt utveckla ISA-systemet, utveckla dataprogrammen och förbättra möjligheterna att analysera arbetsskadestatistiken tillstyrker utskottet förslaget i motion A236 (vpk) att arbetarskyddsstyrelsen tillförs fyra nya tjänster. Merkostnaden härför beräknas till 1 milj. kr.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *anslag till arbetarskyddsverket*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A236 yrkande 4 samt med anledning av propositionen i motsvarande del till *Arbetarskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag av 319 703 000 kr.,

2. Handikappades tillgång till arbetsmarknaden (mom. 3)

Börje Hörnlund och Kersti Johansson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "De önskade" och slutar med "nämnda delarna" bort ha följande lydelse:

Många människor med olika funktionshandikapp slås i dag ut från arbetsmarknaden. Trots stödåtgärder för att underlätta inträdet på arbetsmarknaden är vissa handikappgrupper missgynnade. Övergången från skola till arbetsliv måste underlättas. Det är ofta inte fråga om några oöverstigligen hinder som måste övervinnas för att en handikappad skall kunna fungera i ett arbete, utan den största svårigheten är att komma in i arbetslivet.

Mot den bakgrunden skall förtidspension, som framhålls i motion A273 (c), inte beviljas förrän försök till rehabilitering har genomförts och utvärderats. Så länge rehabiliteringsförsöken pågår skall alla unga handikappade liksom nyhandikappade kunna erbjudas alternativ försörjning till förtidspension på en nivå som inte understiger pensionen.

Utvecklingen inom datatekniken innebär stora möjligheter för handikappade att i allt större utsträckning delta i arbetslivet. Det är därför viktigt att datatekniken även fortsättningsvis används på ett för den handikappade utvecklande sätt i arbetslivet.

Samhällets ekonomiska insatser för arbetshandikappade kan beräknas till 15–20 miljarder kronor under innevarande budgetår för pensioner, lönebidrag m.m., vartill kommer statsbidragen till Samhall med drygt 4 miljarder kronor. Samtidigt som samhällets kostnader ökar genom att handikappade inte får fäste på arbetsmarknaden är det en tragedi när människor som vill arbeta inte kan få en anställning. Det är en självklarhet att även arbetshandikappade skall få möjlighet att göra väsentliga insatser i samhällsutvecklingen.

Med hänvisning till det anförda instämmer utskottet därför med motion A285 (c) i att riksdagen hos regeringen bör begära en samhälls-

ekonomisk studie i syfte att analysera konsekvenserna av att alla arbetshandikappade som vill ha arbete också bereds anställningar på den öppna marknaden eller inom den skyddade sektorn.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *handikappades tillgång till arbetsmarknaden*
att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:A273 och 1989/90:A285 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. TUFFA-projektet (mom. 9)

Elver Jonsson och Charlotte Branting (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "behandlade delen" bort ha följande lydelse:

Inom det s.k. TUFFA-projektet bedrivs ett framgångsrikt arbete med att ta fram datorbaserade hjälpmedel till handikappade. Utskottet anser det vara nödvändigt att AMS beviljas 37,5 milj. kr. utöver vad regeringen har föreslagit för detta ändamål, dvs. 70 milj. kr. Det sagda innebär samtidigt att utskottet tillstyrker motion A255 (fp) på denna punkt.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *TUFFA-projektet*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A255 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Handikappanpassning på arbetsplatserna (mom. 10)

Anna Horn af Rantzien (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "De inslag" och slutar med "det sagda" bort ha följande lydelse:

Många handikappade kan med relativt enkla medel leva i de flesta miljöer och klara många situationer själva. Med modern teknik kan även svårt handikappade beredas ett intressant och meningsfullt arbete. För att genomföra detta måste arbetsplatserna så långt möjligt erhålla en individuell handikappanpassning med kontinuerligt tillvaratagande av nya rön inom tekniken.

I handikappanpassningen förutsätts ingå — förutom lokalanpassningar och nyssnämnda tekniska hjälpmedel — även lämpligt utformade arbetstider och pausmöjligheter, tolkhjälp för hörselskadade, möjlighet för synskadade att ha ledarhund även på arbetsplatsen etc. Målsättningen för anpassningsarbetet skall vara att till de handikappades förfogande ställa verktyg som ger dem inflytande över sin egen situation och minskar deras beroende av att andra styr över deras liv.

Med det anförda tillstyrker utskottet motion A286 (mp).

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *handikappanpassning på arbetsplatserna* att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A286 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Flexibla lönebidrag (mom. 12)

Elver Jonsson (fp), Börje Hörnlund (c), Charlotte Branting (fp), Kersti Johansson (c) och Anna Horn af Ranzien (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med "Utskottet delar" och slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig för sin del till AMS uppfattning att nu pågående försöksverksamhet med flexibla lönebidrag från den 1 juli i år vidgas att gälla hela arbetsmarknaden och tillämpas på de nyanställningar med lönebidrag som sker från nämnda tidpunkt. För de arbetsgivare som i dag har anställda med lönebidrag bör fastställas särskilda övergångsbestämmelser. Dessa bör, som AMS föreslagit, utformas efter överläggningar med arbetsmarknadens parter.

I ett utvecklat system med flexibla lönebidrag bör bidragsnivån kunna justeras nedåt efter hand som den anställdes arbetsförmåga förbättras men också uppåt om arbetsförmågan försämras under anställningstiden. Hänsyn kan vidare behöva tas till den handikappades arbetsinsats i relation till företaget med beaktande av att det erfarenhetsmässigt kan vara lättare att bereda handikappade anställning i ett litet än i ett större företag. Över huvud taget är det angeläget att bidragssystemet konstrueras så, att det underlättar placeringar inom sektorer på arbetsmarknaden med goda förutsättningar för de handikappade att på sikt få reguljära anställningar utan bidrag.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet alltså de föreliggande yrkandena i motionerna A255 (fp) och A285 (c). Med detta ställningstagande tillgodoses samtidigt syftet med motsvarande yrkanden i motionerna A235 (m), A275 (fp) och A423 (m).

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *flexibla lönebidrag*

att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:A255 yrkande 11 och 1989/90:A285 yrkande 4 samt med anledning av motionerna 1989/90:A235, 1989/90:A275 yrkande 3 och 1989/90:A423 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Flexibla lönebidrag (mom. 12)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Erik Holmkvist (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med "Utskottet delar" och slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser liksom moderata samlingspartiet att det är utmanande att regeringen med sina uttalanden i årets budgetproposition åter förhalar införandet av flexibla lönebidrag som en generell möjlighet. I det läget bör riksdagen, såsom föreslås i motion A235 (m), ta initiativ till att ett flexibelt lönebidragssystem införs utan ytterligare dröjsmål.

Det nya systemet skall kompensera för den handikappades nedsatta arbetsförmåga och således knyts till den handikappade och dennes arbetshinder och inte — som för närvarande är fallet — till arbetsgivarens status. Bidragsnivån förutsätts bli omprövad varje år. Bidrag skall kunna utgå så länge den handikappade är yrkesverksam och bör ses som ett alternativ till de kostsamma stödformer som anställningar hos Samhall eller förtidspension utgör.

Det bör uppdras åt regeringen att snarast återkomma till riksdagen med förslag till ett flexibelt lönebidragssystem enligt de nu uppdragna riktlinjerna. Till anslagsfrågan återkommer utskottet i det följande.

Med det ovan redovisade ställningstagandet tillgodoses samtidigt syftet med motsvarande yrkanden i motionerna A255 (fp), A275 (fp), A285 (c) och A423 (m).

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *flexibla lönebidrag*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A235 samt med anledning av motionerna 1989/90:A255 yrkande 11, 1989/90:A275 yrkande 3, 1989/90:A285 yrkande 4 och 1989/90:A423 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Effekterna av flexibla lönebidrag för kultursektorn och allmännyttiga organisationer (mom. 13)

Elver Jonsson (fp), Charlotte Branting (fp) och Karl-Erik Persson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med "Ett system" och på s. 18 slutar med "A272 (fp)" bort ha följande lydelse:

Ett flexibelt lönebidragssystem får konsekvenser på vissa samhällsområden som kräver vidare överväganden. Vid exempelvis läns museerna utgår lönebidrag för i genomsnitt en tredjedel av alla anställda. Vissa läns museer får bidrag till 50—60 % av personalen. Motsvarande förhållanden gäller även vid statliga museer och kulturinstitutioner. Med hänsyn härtill är det angeläget att företa en noggrann analys av konsekvenserna för kultursektorn av ett nytt bidragssystem liksom för de ideella organisationerna, t.ex. idrottsrörelsen, och av de åtgärder som kan behöva vidtas i den fortsatta verksamheten på dessa områden.

Vad utskottet med tillstyrkan av motionerna A221 (vpk) och A245 (fp) anfört tillgodoser samtidigt helt eller delvis syftet med motsvarande yrkanden i motionerna A246 (s), A268 (s) och A272 (fp).

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *effekterna av flexibla lönebidrag för kultursektorn och allmännyttiga organisationer*

att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:A221 och 1989/90:A245 samt med anledning av motionerna 1989/90:A246, 1989/90:A268 och 1989/90:A272 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Överföring av lönebidragsmedel till kulturhuvudtiteln (mom. 14, motiveringen)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Erik Holmkvist (alla m) anser anser att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "När det" och slutar med "Motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående förordat ett nytt system med flexibla lönebidrag. Mot den bakgrunden anser utskottet det inte vara aktuellt för riksdagen att vidta någon åtgärd med anledning av den i motion A267 föreslagna överföringen av lönebidragsmedel till kulturhuvudtiteln.

9. Introduktionsbidragen m.m. (mom. 15)

Börje Hörnlund och Kersti Johansson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "Introduktionsbidragen ger" och slutar med "svårplacerade handikappade" bort ha följande lydelse:

Introduktionsbidragen innebär att arbetsgivaren under sex månader får ett bidrag med 90 % av lönekostnaden för den handikappade arbetstagaren. Detta ger möjlighet till en prövotid som är ömsesidig för arbetsgivaren och för arbetstagaren. Antalet platser för vilka bidrag av detta slag får beviljas är innevarande budgetår maximerat till 3 000 och någon utökning av detta platsantal är inte förutskickat i budgetpropositionen.

Den angivna platsramen har under de senaste budgetåren varit otillräcklig för att tillgodose de behov som finns. Utskottet delar uppfattningen i motion A285 att begränsningen av antalet introduktionsbidrag för anställningar hos affärsverk, kommunala arbetsgivare, organisationer och näringsliv bör avskaffas med utgången av innevarande budgetår.

Vidare ställer sig utskottet bakom förslaget i samma motion att inrätta ett särskilt lönebidrag för gravt handikappade personer med särskilda svårigheter att över huvud taget få ett arbete. Detta lönebidrag bör kunna beviljas med stor flexibilitet med hänsyn till den handikappades behov. För bidragsgivningen bör gälla en medelsram av 150 milj. kr. Till anslagsfrågan återkommer utskottet i det följande.

dels att utskottets hemställan under 15 bort ha följande lydelse:

15. beträffande *introduktionsbidragen m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A285 yrkandena 3 och 5 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Under förutsättning av bifall till reservation 6

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Erik Holmkvist (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar med "Med hänvisning" och slutar med "har begärt" bort ha följande lydelse:

Med hänvisning till utskottets tidigare ställningstagande till frågan om flexibla lönebidrag bör anslaget i enlighet med yrkandet i motion A271 (m) höjas med 30 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. I övrigt godtas regeringens anslagsberäkning. Övriga i sammanhanget aktuella motionsyrkanden avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *anslag till särskilda handikappåtgärder* att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A271 yrkande 8, med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1989/90:A255 yrkande 4 och 1989/90:A285 yrkande 5 i motsvarande del till *Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag av 4 186 125 000 kr.,

11. Anslag till särskilda handikappåtgärder (mom. 17)

Under förutsättning av bifall till reservation 3

Elver Jonsson och Charlotte Branting (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar med "Med hänvisning" och slutar med "har begärt" bort ha följande lydelse:

Med hänvisning till utskottets tidigare ställningstagande till en vidgad medelsram för det s.k. TUFFA-projektet bör anslaget höjas med 37,5 milj. kr. utöver vad regeringen har föreslagit. I övrigt godtas regeringens medelsberäkning. Övriga i sammanhanget aktuella motionsyrkanden avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *anslag till särskilda handikappåtgärder* att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A255 yrkande 4, med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1989/90:A271 yrkande 8 och 1989/90:A285 yrkande 5 i motsvarande del till *Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag av 4 193 625 000 kr.,

12. Anslag till särskilda handikappåtgärder

1989/90:AU12

Under förutsättning av bifall till reservation 9

Börje Hörnlund och Kersti Johansson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar med "Med hänvisning" och slutar med "har begärt" bort ha följande lydelse:

Med hänvisning till utskottets tidigare ställningstagande till införande av ett särskilt lönebidrag för vissa gravt handikappade bör anslaget såsom föreslås i motion A285 (c) räknas upp med 150 milj. kr. i förhållande till vad regeringen har begärt. I övrigt godtas regeringens anslagsberäkning. Övriga i sammanhanget aktuella motionsyrkanden avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *anslag till särskilda handikappåtgärder* att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A285 yrkande 5 i motsvarande del, med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1989/90:A255 yrkande 4 och 1989/90:A271 yrkande 8 till *Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag av 4 306 125 000 kr.,

13. Anslag till offentligt skyddat arbete (mom. 18)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Erik Holmkvist (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar med "Vid tidigare" och slutar med "nästa budgetår" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att ansvaret för social rehabilitering av personer med missbruksproblem primärt måste vara en kommunal uppgift. Kommunerna bör med hänsyn härtill bära en större andel av kostnaderna för verksamheten med skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare än för närvarande är fallet. Statsbidraget bör med den utgångspunkten kunna sänkas från högst 75 % till högst 50 % i enlighet med förslaget i motion A271 (m). Därmed kan medel under anslaget anvisas med ett till 242 milj. kr. minskat belopp.

dels att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *anslag till offentligt skyddat arbete* att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A271 yrkandena 10 och 11 till *Statsbidrag till skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare* för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag av 242 000 000 kr.,

14. Samhallverksamhetens allmänna inriktning (mom. 19)

1989/90:AU12

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Erik Holmkvist (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 20 börjar med "Önskemålet i" och på s. 21 slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Såsom anförs i motion A252 (m) fyller Samhall en väsentlig funktion att bereda handikappade arbete. Trots detta kan förekomsten av Samhallföretagen utgöra en ursäkt för många arbetsgivare att inte själva anställa handikappade. En alltför omfattande organisation för skyddat arbete kan därigenom motverka de handikappades möjligheter till arbete på vanliga arbetsplatser.

Utslussningen av Samhallanställda till den öppna arbetsmarknaden har varit något mer framgångsrik än tidigare. Enligt utskottets uppfattning är det också positivt att Samhall prövar olika former för verkstäderna och fortsätter att öka antalet inbyggda verkstäder.

För att inte skapa onödiga inlåsningseffekter är det angeläget att lönestrukturen vid Samhalls verkstäder överensstämmer med den som gäller på resp. ort, vilket bör beaktas vid kommande avtalsförhandlingar.

Gruppen missbrukare vid Samhalls verkstäder växer. I många fall är dessa arbetsplatser mindre lämpliga för rehabilitering av missbrukare. Inte minst föreligger det risk att många missbrukare på en och samma arbetsplats kan leda till missbrukskultur. Verkstäderna har i allmänhet inte tillräckliga möjligheter att ge det omfattande stöd som missbrukare behöver och som inte begränsar sig till arbetsplatsen. Kommunernas socialtjänst måste här ha ett övergripande ansvar. Möjligheterna att samarbeta med enskilda, ideella organisationer bör dessutom tas till vara.

Utskottet tillstyrker motionens yrkande att riksdagen som sin mening ger regeringen det anförda till känna.

dels att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *Samhallverksamhetens allmänna inriktning* att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A252 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

15. De gravt handikappades problem och Samhall (mom. 20)

Elver Jonsson (fp), Sonja Rembo (m), Anders G Högmark (m), Charlotte Branting (fp) och Erik Holmkvist (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "och A275 (fp)" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion A255 (fp) kan det i dag vara svårt för de gravt handikappade att få plats inom Samhall. Enligt utskottets uppfattning bör möjligheterna kunna öka i samband med ökningen av

antalet övergångar till den öppna arbetsmarknaden. Det finns anledning att se över de olika typer av åtgärder som kan vidtas för att öka de svårt handikappades möjligheter att beredas sysselsättning inom Samhall. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag härom. Motion A255 tillstyrks av utskottet i aktuell del. Övriga behandlade yrkanden tillgodoses genom utskottets ställningstagande.

dels att utskottets hemställan under 20 bort ha följande lydelse:

20. beträffande *de gravt handikappades problem och Samhall* att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A255 yrkande 7 samt med anledning av motionerna 1989/90:A247 och 1989/90:A275 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

16. Inbyggda verkstäder (mom. 21)

Elver Jonsson (fp), Sonja Rembo (m), Anders G Högmark (m), Charlotte Branting (fp), Anna Horn af Rantzien (mp) och Erik Holmkvist (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "När utskottet" och slutar med "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Som förut sagts är det positivt att den inbyggda verksamheten tillhör de områden som för närvarande är särskilt prioriterade inom företagsgruppen. Beträffande motionskraven på en ny minsta storlek på en inbyggd verkstad vill utskottet understryka vikten av att alla realistiska möjligheter att anordna inbyggd verksamhet i företag bör tas till vara. Såväl ur samhällssynpunkt som ur den enskildes synpunkt är det angeläget att även småföretagens resurser vad gäller de handikappades anpassning i arbetslivet kan utnyttjas fullt ut. De i sammanhanget behandlade motionerna tillstyrks av utskottet.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *inbyggda verkstäder* att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:A255 yrkande 10, 1989/90:A260, 1989/90:A263 och 1989/90:A275 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

17. Sysselsättningsvolymen vid Samhall (mom. 22)

Elver Jonsson (fp), Börje Hörnlund (c), Charlotte Branting (fp), Kersti Johansson (c) och Anna Horn af Rantzien (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 23 börjar med "Utskottet biträder" och slutar med "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Utvecklingen under budgetåret 1988/89 har visat att det finns ett stort behov av arbetstillfällen inom företagsgruppen. Under det nämnda året har företagsgruppen nyanställt nära 6 000 arbetshandikappade, det största antalet nyanställningar något enskilt år. Budgetåret innan var motsvarande antal 4 600 personer. Det fortsatt svåra sysselsättningsläget för arbetshandikappade motiverar enligt utskottets uppfatt-

ning en fortsatt utbyggnad av verksamheten vid Samhallgruppens företag. Samhall har — efter samråd med AMS — för budgetåret 1990/91 föreslagit en ökning med drygt 1 miljon arbetstimmar, vilket motsvarar ett tillskott på ca 1 000 arbetstillfällen jämfört med innevarande budgetår. Utskottet tillstyrker därmed motionerna A219 (fp), A255 (fp), A282 (c) och A285 (c) i tillämpliga delar.

dels att utskottets hemställan under 22 bort ha följande lydelse:

22. *beträffande sysselsättningsvolymen vid Samhall*

att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:A219, 1989/90:A255 yrkande 8, 1989/90:A282 i motsvarande del och 1989/90:A285 yrkande 2 i motsvarande del samt med avslag på propositionen i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

18. Reglerna för statsbidrag till Samhall (mom. 24)

Karl-Erik Persson (vpk) och Anna Horn af Rantzen (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 23 börjar med "Utskottet har" och på s. 24 slutar med "motion A242" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till uppfattningen i motion A242 (s) att det är oroande om de effektivitetsförbättringar som statsmakterna begär av Samhallkoncernen skulle leda till att antagningskraven för arbetshandikappade blir hårdare. Många inom kategorin förståndshandikappade är bland dem som arbetar långsamt men som i stället är desto trognare mot sitt företag. Det är enligt utskottets uppfattning angeläget att statsbidragsreglerna inte diskriminerar denna utsatta grupp av människor. Den statliga ersättningen till Samhall bör därför inte ensidigt bygga på bidrag per arbetad timme. Utskottet tillstyrker motion A242 angående en översyn av statsbidragsreglerna i syfte att dessa görs mer rättvisa i förhållande till olika kategorier av arbetshandikappade.

dels att utskottets hemställan under 24 bort ha följande lydelse:

24. *beträffande reglerna för statsbidrag till Samhall*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A242 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

19. Driftbidraget till Samhall (mom. 25)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Erik Holmkvist (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 24 börjar med "Det procenttal" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör anslaget till Samhall, med oförändrad volym, kunna sättas till 108,7 procents täckningsbidrag. Därmed skapas utrymme för en ökning av de flexibla lönebidrag som utskottet tidigare behandlat. Utskottet tillstyrker således motion A271 (m) i denna del.

dels att utskottets hemställan under 25 bort ha följande lydelse:

25. beträffande *driftbidraget till Samhall*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A271 yrkande 12 samt med avslag på propositionen i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

20. Medelsanvisning till Samhall (mom. 26)

Under förutsättning av bifall till reservation 19

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Erik Holmkvist (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 24 börjar med "Utskottet har" och slutar med "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Med den sänkning av procenttalet för driftbidraget som utskottet förordat i det föregående bör det vara möjligt att sänka det anslagsbelopp regeringen har begärt med 30 milj. kr. såsom föreslås i motion A271 (m). Utskottet tillstyrker därför motion A271 i denna del. Anslagsberäkningarna i propositionen och i de andra föreliggande motionerna avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 26 bort ha följande lydelse:

26. beträffande *medelsanvisning till Samhall*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A271 yrkande 13 samt med avslag på dels propositionen i motsvarande del, dels motionerna 1989/90:A255 yrkande 9, 1989/90:A282 i motsvarande del och 1989/90:A285 yrkande 2 i motsvarande del till *Bidrag till Stiftelsen Samhall* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 3 993 000 000 kr.,

21. Medelsanvisning till Samhall (mom. 26)

Under förutsättning av bifall till reservation 17

Elver Jonsson och Charlotte Branting (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 24 börjar med "Utskottet har" och slutar med "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Såsom framgått av det föregående bör Samhall ges ökade resurser för att fler arbetshandikappade skall kunna beredas arbete där. För budgetåret 1990/91 bör anslaget räknas upp med 55 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. Motion A255 (fp) tillstyrks i denna del. Anslagsberäkningarna i propositionen och övriga föreliggande motioner avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 26 bort ha följande lydelse:

26. beträffande *medelsanvisning till Samhall*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:A255 yrkande 9 samt med avslag på dels propositionen i motsvarande del, dels motionerna 1989/90:A271 yrkande 13, 1989/90:A282 i motsva-

rande del och 1989/90:A285 yrkande 2 i motsvarande del till *Bidrag till Stiftelsen Samhall* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 4 078 000 000 kr.,

1989/90:AU12

22. Medelsanvisning till Samhall (mom. 26)

Under förutsättning av bifall till reservation 17

Börje Hörnlund och Kersti Johansson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 24 börjar med "Utskottet har" och slutar med "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående uttalat sig för en utökning av Samhalls verksamhet motsvarande en ökning med ca 1 000 arbetstillfällen för arbetshandikappade. Kostnaden för denna utökning kan beräknas till 100 milj. kr. Anslaget bör således räknas upp med motsvarande belopp i förhållande till vad regeringen begärt. Anslagsberäkningarna i propositionen och i övriga föreliggande motioner avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 26 bort ha följande lydelse:

26. beträffande *medelsanvisning till Samhall*

att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:A282 i motsvarande del och 1989/90:A285 yrkande 2 i motsvarande del samt med avslag på dels propositionen i motsvarande del, dels motionerna 1989/90:A255 yrkande 9 och 1989/90:A271 yrkande 13 till *Bidrag till Stiftelsen Samhall* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 4 123 000 000 kr.,

Särskilda yttranden

1. TUFFA-projektet (mom. 9)

Anna Horn af Rantzien (mp) anför:

Miljöpartiet de gröna förespråkar, såsom utvecklas i reservation 4 till detta betänkande, en individuell handikappanpassning av arbetsplatserna med tillvaratagande av alla de möjligheter som modern teknik erbjuder. Med genomförande av en sådan politik för arbetshandikappade blir det inte längre behövt att diskutera i termer av beloppsramar såsom sker i såväl budgetpropositionen som i den nu föreliggande motionen A255.

2. Introduktionsbidragen m.m. (mom. 15)

Elver Jonsson och Charlotte Branting (båda fp) anför:

Med införande av de flexibla lönebidrag som vi förespråkar kommer arten och omfattningen av den handikappades individuella arbetshinder att på ett annat sätt än som sker i dag att ligga till grund för

bedömningen av den lönesubvention som bör sättas in. En följd av detta är att med de flexibla lönebidragen kommer det inte längre att behövas särskilda former av lönebidrag för handikappade med speciella arbetshinder. Enligt vår bedömning kommer således sådana bidrag att i allt väsentligt tillgodose syftet med de särskilda åtgärderna enligt motion A285 (c) till förmån för de handikappgrupper det här gäller.